

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V. Arany János-utca 1.

hová minden küldemény intézendő.

TÁRSADALMI HETILAP.

SZERKESZTI

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve . . . frt 7.—
Félévre „ 3.50
Negyedévre „ 1.75

Egyes szám ára 14 kr.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Sorakozzunk!

Néhány rövid hét még s Magyarország népe a választási urnákhoz fog közeledni, hogy öt évre szóló megbízást adjon képviselőinek. Érett megfontolással kell a választóknak elhatározniok magukat, hogy kikbe helyezték bizodal-mukat, kiket tüntessenek ki a legnagyobb kitün-tetéssel, mely fölött a souveránitásuk rendelkezik; mert a választásoknál adandó szavazataik öt esz-tendőre döntenek el a haza sorsát.

Magyarország zsidó fiainak nincsenek parti-culáristikus érdekeik; ők a választásoknál tehát faji vagy felekezeti solidaritásba állani nem fog-nak; kiki hazafias politikai meggyőződésének fog szavazatával kifejezést adni. Lesznek bizonyára számosan, kik a szabadelvű párt jelöltjeit fogják diadalra segíteni; de lesznek számosan olyanok is, kik az egyik vagy a másik ellenzéki párt hiveinek fognak bizonyulni. S kiki politikai meggyőződéséhez hiven ragaszkodhatnak, mert a jog-egyenlőség nagy elvének sértetlen megóvása most már minden politikai párt programjában határozott kifejezést nyert. Igaz ugyan, hogy az ellenzéki pártok a múlt választások alkalmával egyes helyeken az antiszemitákkal kaczerkodtak a kormánypárt ellen, úgy, hogy önérzetes zsidó polgárnak majdnem lehetlenné tették, hogy politikai meggyőződését követve, esetleg ellen-zéki jelöltre adja szavazatát; de ma a helyzet tökéletesen megváltozott. Az ellenzéki pár-tok az antiszemitákkal való minden solidaritást nyíltan megtagadtak, s ennek nemcsak az országgyűlésen, de programjaikban is határozott kife-jezést adtak. Ma már Magyarország minden politikai pártja elismeri, hogy az országos kér-dések nem a faji gyűlölet korlátolt látköréből, hanem a szabadelvűség, testvériség és jog-egyenlőség magas szempontjából bírálendók meg; elismerik, hogy a jogegyenlőség sértet-

len megóvása a magyar állami politika elengedhetlen alapfeltétele. Nincs tehát ok, hogy zsidó polgártársaink politikai meggyő-ződésüket elnyomják; szavazzon, válaszszon kiki legjobb belátása szerint; sorakozzék azon zászló köré, melynek diadalra juttatását feifogása sze-rint a haza érdeke megköveteli. Azért mert valaki zsidó: sem a kormánypárthoz csatlakoznia, sem az ellenzéknek hátat fordítania nem kell. De ha-tározottan érett megfontolással, nem hiven az üres szavaknak, tettek után ítélje meg a jelöltek szavahihetőségét és megbiz-hatóságát, nehogy báránybörbe bujtatott farkast segítsen szavazatával diadalra.

Az antiszemiták megszűntek kizárólag a zsidóság ellenfelei lenni — ők most már a magyar állam ellenségei is. S miként, ha a haza veszélyben forog, megszűnik minden pár-toskodás s a haza minden hű fia karöltve fog fegyvert az ellenség megsemmisítésére: úgy a politikai pártok is politikai nézeteik eltérése da-czára egy lobogó alá fognak sorakozni s erős sorfalat fognak képezni az antiszemiták ellen, hogy egyesült erővel győzzék le a közös ellenséget.

Elég sokáig garázdálkodott már az antisze-mita járvány Magyarországon! Elég áldozatot követelt már félrevezetett, felbujtogatott népünk-ből! Le kell álcázni a hamis prófétákat, kik feleba-ráti szeretet helyett a gyűlölet, munkásság és iparkodás helyett az irigység és kétségbeesés, nemzeti összeforrás helyett a társadalmi decom-positio konkolyát hintik e haza lakósaik közé. Tűz és vas, hazugság és rágalom az ő fegyve-reik; felbujtásaikkal börtönbe juttatják könnyen hívő áldozataikat, hogy csak, bár vér és könny árán, bejuthassanak a törvényhozás szenté-lyébe. Már nagyon is érkezett annak ideje, hogy a nép szeméről lehulljon a hályog, mely józan éles látását elhomályosítja. S ha népünk szemét fel fogja nyitni, lehetetlen, hogy észre ne vegye,

mily bűnös játékot űztek könnyenhivőséggel az ámitók. Ahelyett, hogy munkára, takarékosagra, tanulásra és józanságra intették volna a népet, irigységet és gyűlöletet keltettek fel a munkás, takarékos, tanulékony és józan eszű zsidók ellen, legyezgették egyesek könnyelműségét és élhetlenségét. Ahelyett, hogy a fajok assimilációját minden telhető módon hazafias törekvéssel előmozdították volna, az azok között természetesen még fenálló űrt pokoli furfanggal kigondolt és inscenizált rémdrámákkal nagyobították s ketté vágta a társadalmi egybeolvadás és egyenjogúság reményteljes szálait; ki akarták szakítani a zsidóságot a nemzet testéből, kiközösíteni hazánk politikai, kulturális és szociális vívmányaiból és jótéményeiből. Felelőssé akarták tenni zsidó polgártársainkat minden bajért, mely szegény hazánkat érte: a pénzügyi calamitásokért ép úgy, mint a choleraért, az alacsony gabnaárakért ép úgy, mint a súlyos adóterhekért.

A magyar zsidók nehéz megpróbáltatásokon mentek keresztül; alig van e hazában faj, vagy nemzetiség, mely azokat oly hazafias megadással és kitartással élte volna át, mint a zsidók. A magyar zsidó, ki a magyar alkotmányért vérével áldozott 1848—49-ben, hazafiságát sokkal mélyebben véste szívébe, sem hogy csak egy perczre is eltántorodott volna. Nem conspirált a nemzetiségekkel, mint bizonyos antiszemita nagy hazafiak; magyarnak érzi magát, magyar akar lenni és magyar fog maradni, — bármint erőlködjenek is az antiszemita uraságok. Nem vonta ki magát a magyar kultúr-törekvésekből és munkából; gyámolított, támo-

gatott minden hazafias ügyet erejéhez képest. Bármilyen baj vagy csapás érte a hazát, áldozatkészen iparkodott azt elhárítani s nem tekinté azt idegen földnek, hol csak vendégjogot élvez. Szóval, minél jobban akarták a nemzettől távol tartani, annál szorosabban simult hozzája; mennél inkább igyekeztek elidegeníteni, annál jobban érezte, hogy »itt élned, halnod kell.«

S midőn hazánk nagy pártjai mintegy ösztönszerűleg fordulnak egyesült erővel az antiszemita ellen; midőn mindenki, ki az országban fényes névvel, jogos befolyással, előkelő állással, hazafias érdemekkel és általános népszerűséggel bír, szóval mindenki, ki hazánk közéletében számot tesz, elérkezettnek látja az időt arra, hogy az antiszemita fekélyt a nemzet testéből közös igyekezzel eltávolítsa, — képzelhető-e ennél sujtóbb ítélet az antisemita politika és politikusok garázdálkodása ellen? Kossuth Lajos, Tisza Kálmán, Apponyi Albert gróf, Irányi Dániel, az mind »ravasz sakterpárti«, »kik a zsidók pénzeért, a zsidók kegyeiért elárulják a haza és a nép érdekeit«, — Istóczy Győző, Zimándy Ignác, Rácz Géza stb. »a népnek igazi barátai, a nép érdekeinek igazi harcosai, a népnek igazi képviselői«, kik »a magyar nemzetnek anyagi, szellemi és erkölcsi haladását s ezzel felvirágzását és boldogságát akarják.«

A magyar nemzet, mely annyi viszontagság daczára ezer évig dicsőséggel fenn tudta tartani államiságát, bizonyára nem kér abból a haladásból, abból a felvirágzásból és abból a boldogságból, melyet modern honmentői ígérnek szá-

Hogyan vagdalkozott Börne?

(Töredék-részletek egy kritikai czikkéből, melyet egy a zsidóságról írt, antiszemita álláspontu „tudományos“ munkának megjelenése alkalmából írt.)

Ez a könyv voltaképen nem egy praktikus, hanem egy metafizikai lep-hep; kigyó ez a könyv, mely önmagának farkába harap; a szerző meg nem sebez más senkit, egyedül magát. Ő ugyanis két részre osztja a világot, az egyik részt „zsidóknak“ a másikat »nem zsidóknak« nevezi. A nem zsidók képezik előtte azt a szilárd földet, melyből növény, virág fakad, ahol madár dalol, csermely csörög és ahol ártatlan lelki pásztorok élnek büntetlenül napjaikat. A zsidóságban azonban szédülő szemű gonosz tengert lát, melyben rabló czápák gyilkolnak és állatok krokodilok csalják az áldozatokat. Kloakának nézi tele büzlő rondasággal és ebben talán több igaza van, mint a mennyi jó lehet ügyére nézve; hiszen a földalatti csatorna mindazt a szennyet, amit elvezet, nem maga teremté, hanem úgy lett az be-
lévezetve. Azt mondja a szerző: Gyűlölet, irigység,

fukarság, kapzsiság, gonoszság, csalás, durvaság, is tentelenség és minden egyéb gabság a zsidóságban lakozik. Persze közöttük is vannak nemes, fennkölt lelki emberek; ámde ezeket nem lehet zsidóknak tekinteni, hanem quasi keresztényeknek. Az sem tagadható, hogy az emberi szellemnek és szívnek mindemegyarláságaira keresztények között is akadunk, de az ily elvetemedett embereket nem lehet keresztény számba venni, azokat zsidóknak kell tekinteni. — De hát nem beszélhetnének-e ugyanígy a zsidók is. Azt mondhatnák: »Kapzsiság, irigység, butaság, hiúság, gonoszság, türelmetlenség és minden egyéb néven nevezendő lelki és szellemi nyavalya a keresztényekben van. Akadnak ugyan kivételek közöttük; ezeket azonban nem számíthatjuk a keresztény, hanem igenis a nemes zsidó lelkek közé. Közöttünk is léteznek semmirekellők, de az ily hitványok nem érdemlik meg a »zsidó nevezetet, ők keresztények.« Nos, ha ez nem örökség, akkor nyissátok ki tébolydaitok ajtait, hadd lépjenek elő lakóik, hogy mint tanítók, papok, bírák és írók működhesse nek...

mára. Le fogja magáról rázni a lelketlen kapaszkodókat, kik önző céljaikat csakis a haza, a nép és a társadalom destructiója árán érhetik el. S ha e haza minden igaz fia sorakozni fog, akkor nem a közbizalom örökzöld babéra, hanem a közmegvetés szégyenköve fog méltó osztályrészül jutni azoknak, kik a fajgyűlölet véres jelszavát irták lobogójukra.

Sorakozzunk!

Egy választó.)*

Antiszemita jelöltek.

Verhovai Gyula.

Kezdjük a legjobbnál; a legjobbnál antiszemita értelemben: Verhovai Gyulánál. Hogy áll kerületében, Czepléden? Roszul. Roszul antiszemita értelemben; mert rendes értelemben, minden, hazája jó hírét szíven hordó, a békét és a társadalmi rendet fenntartani óhajtó, a tisztességre és az igazságra még valamit tartó ember szerint Verhovai kandidátusára Czepléden nagyon jól áll.

A jó czeplédieknek — elhisszük — nagyon fájhat, hogy azt az embert, kiből biztak és hittek akkor is, mikor mindenki elejtette, mikor a börtön küszöbén állott, úgy leálcázva látják! Csak a multkor beszéltük el, hogy Verhovai enfőmegbizottja, Persai által pénzt gyűjtetett választói közt egy „keresztény nyomda“ számára, melynek ezek majd részvényesei lesznek. Adtak is a derék polgárok, szereztek is gyönyörű szép egy nyomdát; sőt látták is saját sze-

*) Választó mindenestre, de mondhatnók: választott is. A tisztelt cikkíró t. i. képviselőházunk egyik jeles tagja. Szerk.

. . . Tihozzátok fordulok most, hozzátok, ti, a kik a zsidók ellen nem beszéltek, hanem csak cselekesztek ellenségesen. És igazán mondom, oktalanul cselekedni okosabb dolog, mint oktalanul beszélni; mert tetteket nem czáfolnak meg. Nem szeretem a zsidót, mert a zsidó sem szereti a keresztényt, amért keresztény: csupán azért szeretem őket, mert emberek, mert szabadságra vannak teremtvé. Szabadság legyen lelke tollamnak, mignem eltompul, avagy mig a károm lehányatlik. Szeretet az élet, ti pedig a gyűlöletnek vagytok rabszolgái. A szokás pedig kemény egy úr. Ott álltok a biztos révből, kitekintve a vihartól korbácsolt tengerre; hajókat hullámokkal, embereket a halállal láttok küzdeni — és ti ilyenkor az elbizakodott régi békeidők kicsinyes czivódásaira emlékeztek? Dús rakományokat láttok szirtek, örvények felé sodortatni és koldusfillérek veszekesztek? A haragvó tenger tajtékjától nedves lábatok, magatok elé kellene nézni, hogy óvjátok magatokat és ti ezredévekre néztek vissza? Az idő, a kor nagy dolgokra érett immár. Boldogak ti, kiknek nem kell

mükkel, mikor deputatióban Budapesten jártak, hogy „nyomdájukat“ szemügyre vegyék. A baj mindössze csak az volt, hogy a nyomda, melyet Persay és Mezei Sándor, a zsidó ágens, nekik megmutatott, nem az ő nyomdájuk volt. Bolondá tették őket, csufnl visszaéltek jóságukkal. A beszédett pénzt, ki tudja, hova tették? mondják, hogy — nyolcz perczettel elhelyezték.

Mikor aztán az érdeemes czinkostárs, Mezei Sándor megtudta, hogy bizony őt is csufnl rászédtek, egy röpiratot bocsájtott ki a czeplédiek számára, melyben annyi szennyet — saját magáét is — tálalt fel, fűszerezve Verhovai ensáját leveleivel, könyörgéseivel, hogy a derék választók egészen elbódultak és elhatározták, hogy „szeretett“ képviselőjüket deputatióban felszólítják, hogy igazolja magát, félreérthetetlen módon, közjegyzői okiratokkal; mert ők máskülönből fel sem léptethetik. A felszólítás meg is történt, de az igazolás biz az elmaradt. A nagy hazafi csak e hét elején járt el Czepléden választóinak egy részéhez, kik előtt egész betegre verdeste önmellét, mondván: Enbüszkeségem fellázad az ellen, hogy Enszemélyem és Enbecsületem ellen a hazát megfertőztető, vérszopó, jakheczeskedő, Krisztust megfeszített, Solymosi Eszter vérrel élő, minden dicsőt lábbal tipró, bérgyilkost felfogadó, áruló, kóczos, jordán zsidó vádjá ellen Enmagamat igazoljam.

Egyik derék polgár Verhovai ilyen kitörésére imígyen válaszolt: Lehet uram, hogy hunczut a zsidó, de az ur bizony tultesz száz zsidón, száz görögön és száz örményen. — De már én inkább hiszek a nagyságos képviselő urnak, mint a zsidónak, jegyezte meg erre egy másik derék választó, mert azt a 10.000 forintot, amit Dobos uram ajánl, hogy a városra szé-

verejtékes arczczal küzködnötök, csak a vidám aratáshoz kell állnotok, midőn a kalászkok szép napja felvirrad. Szeressétek egymást és egyesüljétek. De ha minden áron gyűlölnötök is kell, ha a gyűlölet élteket élesztője, gyűlöljétek az arravalót: az álnokságot, az erőszakot, az önzést!

R. Gy.

Zsidó nemesek

feliratu mult heti cikkünkre nézve, mely — melleleg mondvá — meglehetősen érdeklődést keltett — némi helyreigazítással, illetve kiegészítéssel tartozunk tisztelt olvasóinknak. Kimaradtak:

Farkasházi Fischer család, melynek érdemeit (a hires herendi porcellán-gyár megalapítása) csak nemrég méltattuk, Kolozsvárt; továbbá:

Ledniczei Schenk Adolf Vágújhelyről, ki magyar nemesi rangja mellett egyszersmind osztrák báró is, és

Miskolczi Gotthilf család Temesvárroitt.

Ezekon kívül a következő helyreigazításokra kértünk fel:

gyent ne hozzunk és képviselőnek újra meg ne válasszuk, ezt csakugyan — amint a nagy ságos ur is mondta — a zsidók rakhatták össze.

Igy állanak a dolgok Czegléden; a választók javarésze szégyelni kezdi magát képviselője miatt. Hírlík, hogy Hentaller Lajost szólítják fel a jelöltség elfogadására.

Nagy Imre.

A mult héten a következő jelenetnek voltam szemtanúja: Egy erősen bepálinkázott kocsis ember telenül vagdosta lovait, miközben a legválogatottabb és a legczifrább zamatos magyar káromkodásokban emlékezett meg zsidó gazdájáról. Egyszer csak odaszól a kocsisnak egy arra menő uri ember: Mondja csak barátom. hol szándékszik — fellépni? . . .

Hát, kérem alásan, miért is ne lépne fel Nagy Imre? A börtönből már 4 hónapja, hogy kiszabadult, szidni a zsidót, ezt tudja jobban, mint Verhovai, jobban, mint Puczér Józsi; mesterséget szintén megpróbált eleget, Volt hivatalnok, volt boltos, volt executor, volt börtönben, miért ne lehetne hát antiszemita képviselőjelölt? (A kölesdi kerületben egész 11 ember fellépette).

Mezőssy Laczi

bátyánk szintén az antiszemiták közé ment. Kár érte. Jó csillaga megóvta attól, hogy egészen a korpába keveredjék; mert mikor Kun-Szent-Mártonban meg akarta volna tartani első beszédét, a hallgatók, nem tekintve igazi magyar bekecsét, zsinóros nadrágját, makra pipáját, mikkel derék bátyánk minden magyar embernek annyira imponál, nem engedték szóhoz jutni és Mezőssy uram — engedve a jóakaratu, sürgős ajánlatnak — gárdájával együtt sietve ott hagyta a pogány kerületet.

A Podhrágyi Popperek seniora, Sándor báró, igaz, kilépett a magyar állam kötelékéből, hogy szive választottját, Castrone marquisnét nejévé tehesse, másik testvére azonban, Podhrágyi Popper Armin báró magyar maradt és Magyarországon, Nagy-Bittsén lakik, hol mint a Popperek magyar blrtokainak patronusa, boldogult atyja nyomdokaiba lépve, általános tisztelet és szeretetnek örvend.

A nagykanizsai gelsei Guttmanoknak nem a család feje, Henrik, hanem ennek fia Vilmos, kiralyi tanácsos; ifjabb testvére Ödön a faipar terén szerzett kiváló érdemeiért a francia kormány által a becsületrend tisztjévé neveztetett ki.

Végül megemlítjük — mire egy tisztelt irótársunk figyelmeztetett — hogy az erényi Ullmanok devise-se nem integritas, hanem „Integritati vitae“.

A nemesítések száma, melyekben magyar zsidók 30 év óta részesültek, ezek után (mult heti számunkban 47 helyett tévesen 44 szedetett) teljes félszázra rug.

Margittay Gyula.

A hajduság hires fővárosa, Hajdu Bösörmény sem látszik hajlandónak még egyszer lépre menni; hiszen csak nemrég keservesen meglakoltak tévedésükért, midőn a felülkerekedett Margittay-párt a város vagyonát hires példák mintájára elkezelte. A város akkor desinfeciálva lett és van eszük a derék embereknek, hogy még egyszer belé ne harapjanak a keserű almába. A józan polgárok ugyanis jelöltül felleptették Somossy Bélát, odavaló nagytekintélyü ügyvédet, a reformatusok főkurátorát és a földbirtokosság jegyzőjét.

Házaló szabadalmat

élveznek Vadnay Andor és Szemnecz Emil se mesterséget annyira a virtuozitásig vitték, hogy mult vasárnap a keszthelyi helicon is gyönyörködött e modern istenekben, kiknek Parnassznsa ez esetben Saáry Vincze kir. közjegyző volt. Jupiter szerepét betöltendő, Klebersberg Zdenkó bárót állították a placzra, kinek kezében azonban minden készletben tartott villámcsütörtököt készül mondani, mert Jupiter hatalmát az óriási előlegezett mennydörgés — értsd dobolás — után is mindössze négy hive ismerte el és pedig, mint a kir. közjegyző ur is hitelesen bizonyithatja akár pecsétjével ellátott okiratban is kiadhatja: Herzog Antal cipész, Balog József kovács, meg Molnár Albert és Rády János kalaposok; ezeknél több nem akadt. De a szabadalmazott házalók azért nem engedtek a 4-ből elveszni egyet is s egyelőre kalap, szij és cipőtakaróul használható rengetek proklamációval kenyerezték le őket, mignem Klebersberg Zdenko bárón valamelyik zsidó környörül!

Uj csillagok.

Az alsó csallóközi választókerületben Szabó Lajost léptették fel az antiszemiták Sághy ellenében. — A privigyei kerületben Kelecsényi Béla plébánossal akarják hirdettetni az antiszemiták a felebarati szeretetet. — A zsámokréti kerületben Zsámokréti József felsülésén dolgoznak az antiszemiták. — Az ugodi kerületben Fenyvessy Ferenczcel akarják megbuktatni gelsei Biró Vincze antiszemitajelöltet.

A baglyok.

Szemnecz Emil huhogására a zalaegerszegi kerületben Skublicz Jenőt állították lesbe, hogy a baglyot elzavarja régi fészkeből. — Rácz Gézát Teleky gróf és Polónyi Géza tartja sakkban a fülöpszállási kerületben. — Öndy Géza is hozzáfogott a hajdu-nánási kerület biztosításához és Hajdu-Dorogon el akarta mondani, hogy hogy szándékozik ő tenyné tenni a zsidók kikergetését. A derék dorogiak azonban ezt teljesen fölöslegesnek tartották és intették a népboldogítót, sietne mennél hamarább programmjával; a nánásiak boldogítani, mert máskülönb meg

fogják mutatni ő rajta, hogy kellene a zsidókat kikergetni. Ónody ezt be nem várva, gyorslábu lovakkal átvitette magát Hajdu-Nánásra, hol ellenfele, György Endre szemlátomást elhódítja a talajt lába alul.

Laufpassz.

Csapliczki János és Hortoványi József urak antiszemita járást tartottak a rettenetes Simonyi érdekében s az antiszemita párt központi végrehajtó bizottsága nevében és nem is az ő hibájuk, hogy úgy ők, mint a központ csufos laufpasszt kaptak. Alant megnevezettek ugyanis mint a galanthai járási összes községi előljárók megbízottjai nyilatkozatot bocsájtottak ki, melyben kijelentik, hogy nekik semmi közük, sem Hortoványi uram, sem az antiszemita végrehajtó-bizottság, sem semmi névén nevezendő antiszemita jelölthöz. Kiállították Galanthán, 1877. ápril 26-án. Bócz Nándor, Sajtos Dénes, Dubovszky, József, Orosz Alajos, Panghy János, Forró István Varga Gáspár, Ambrus János. «Hát laufpassz utján is szert lehet tenni a martyrságra?!

Programmbeszéd sajátkezűleg.

Vannak minálunk olyan földbirtokosok is, akik nem szóbirtokosok. Nem csoda! Hisz az első ránk marad a papáról, míg a másodikat csak saját erőnk és szorgalmunk utján szerezhethetjük meg; csak a képviselői mandátumot lehet a sötétség apostolai utján megszerezni — a holdban. Ezt azonban Svastics Gyula ur, balatonedericsi földbirtokos két kerületért sem hiszi el; különben nem ment volna főszereplőnek abba a »Paprika Jancsi« színházba, melyben Vadnay és Szemnecz egy kis bohózatot rendezett. A színhely a marcziái választókerület, s a hős Svastics Gyula volt; a többi főszerepet Vadnay és Szemneczczel egyetemben egyéb nagytoroku, legalább is 3 ember játszotta el. A bohózat komikumum unicum s abban rejlett, hogy a hős kivételével mindenki beszélt és énekelt. A tenort Vadnay és Szemnecz, a kontrát más kétes existenciák. De hogy a hallgatáson kívül mégis csak jusson valami szerep a hősnek is, mely a darab kifejlésére befolyással bír, — Svastics Gyula ur sajátkezűleg osztotta szét programmbeszédét — persze nyomtatásban. Az ápr. hó 24-én megtartott előadáson jelenvolt közönség eloszlása közben is megőrizvén jó kedvét, s azt énekelte: Oh du lieber Augustin, Alles ist hin!...

Rajzolatok

a zsidó magyar étből.

Vagy huszonöt éve mult, hogy e cikkorozat, melynek első számát ma az »Egyenlőség« közli, a dr. Mezei Mór és Tenczer Pál szerkesztette »Magyar Izraelitá«-ban jelent meg.

Hitsorsosaim közül az újabb nemzedéket érdekelheti tán, miképen nyilatkozott akkoriban a zsidó magyar élete a keresztény magyarok közt — s ez okból szívesen egyezem bele e rajzolatok újabb közlésébe.

Budapest, 1887. május 1.

Ágai Adolf.

Husvét.

I.

Bärele alig tudta lezárni szemeit az éjszaka.

Holnapra ígerte meg édes anyja, hogy kiviszi a sütőházba; s még alig pitymallott, a kis legény már talpon volt, s néhány percz múlva a saroglya-fiából lógázta le a lábait. Apró markaival ugyancsak szorongatta a gyeplőszárat, vagy szőrmentében bánt a lovakkal, a mennyiben szépen megsimogatta a keselyt meg a csillagot, s még akkor sem igen tágitott, midőn édes anyja szörnyüködve állt meg a küszöbön s mindenféle mérges szelekkel hordatta el az ő felmagzó reménységét. A Pista kocsis, ki épen most emelte az öreg saroglyába a husvétli lisztet, biztatólag kacsintott a fiúra, kit nagyon szeretett és voltakép a maga nevelésének vallott. Csikóvérü gyereknek mondta, kit kár az irás mellé fogni; s megtörtént, hogy midőn a chederben kell vala Bärele urfnak nyomorgatni a dikdiket*) künn kóválygott nevelőjével a lóherésben, és segítette a lovakat megitatni, békóba verni, vagy a Pista kaszála rendet fölgyűjteni. Nem is hívta úgy, hogy Bärele, hanem druszájának, kis Pistájának szólította.

A sütőház előtt birkózott a sok gyerek, vagy a laposban futkározott, míg néhányan különválva az akác-zák tövében vájtak mély gödröt, mit elcsufoltak kemenczének, s rakták bele a tenger maczeszt, mit nagy szorgalmasan készítettek — sárból.

A házban nagy kaczagás és dalolás.

Jobbról balról két sorban, hatalmas leánykarok nyujtogatják a tésztát, míg a tésztacsináló egyre veri markaival a kovásztalan pépet, nehogy megkeljen ujjai alatt. A mechanika, mely az utazás romantikáját kivetkőzteté lényegéből, a maczesz gép által is véget vetett a maczesz gyártás költészetének.

Bórech, a tésztacsináló, aféle fogas ember, ki szemmel tartja a vászon cselédeket s ámbár hébe-korba ki-kiszalaszt száján valami tréfát, komolyan összeszidja őket, ha lankadni kezdenek. A figura Bórech egy hüvelyben van a komoly Bórechchel s a kilének**) keresett mindenese. Ő tapossa be őszszel a káposztát, ő pingálja ki tarkára a konyhát, ő huzza be himesre a vedlett pamlagot, uti figura docet ő gyurja a husvétli tésztát, s ha ünnep jó a községbe, ő nyirja rendre a fiatal Izraelt, nehogy kóczos üstökkel éktelenkedjék Isten és világ csufjára a szent napon.

Bärele, bele fáradva az iszapos mesterségbe, már vagy egy félórája nézi az ügyes Bórechet s mindaddig nem tágit, míg ez egy „halacska“ ki nem hasit neki a tésztából, mely a „belökő“ kegye folytán csakhamar pirosra sülvé kerül ki a sustorgó máglyából. Izetlen, sótalán lángos — de azért mégis jó, mert „halacska“.

*) dikdik = héber nyelvten.

**) hitk özség.

Otthon fenekestől van fölforgatva a házi rend.

A surolás, meszelés, kaserolás,*) csiszolás végét hosszát nem éri. A régi edény fölvándorol a padlásra, mely alkalommal az iskolából otthon cseppent Bärele ernyedetlenül segíti anyját, s a padlásról az ötödéve vett új edény ismét lekerül, mely procedura alatt füle törik néhány tálnak vagy csészének: úgy hogy mégis szükségessé válik a megfogyott edényt felszaporítani.

Az erev t**) megelőző napon a rendjebomlott szobából minden chomecz***) száműzetik, mialatt a lábatlankodó, szófogatatlan gyerek nyomatékosan ajánlatik apja figyelmébe, hogy a többi chomeczel együtt édes fián is adjon tul, mert a holnap estére szánt ujdonatuj kaputot meghurczolta már az utcán, melynek porában bukfenczeket vetett. Megigérik neki, hogy hajlós vesszővel majd kiporolják az új kaputot — ha Bärele lesz is benne. A kis fiu szégyenkezve a fal hosszán végig dörzsölközik, s hátán elviszi a még meg nem szikadt meszet, ami újabb kifakadásokra készíti édes anyját, ki egy szál jontovig****) főzőkanállal még elég közel érte megugró fiacskáját, s ez elég korán sejtette még meg a veszedelmet, hogy mindössze is egy nadrággombot hagyjon a csatatéren.

Erev jomtof, erev jomtof! Husvét! Voltakép nálunk zsidóknál kenyérvét. Amit az egyiptomi nap forró sugarai szárazra aszaltak, azt ma macsesz alakjában vesszük magunkhoz álló nyolcz napig, de sokszor oly jóízű kiadásban, hogy házi asszonyaink ügyességét nem tudjuk eléggé nagyra becsülni, mely a sziklából vizet: márhogy a macseszből pompás tortákat, tésztákat varázsol; de mindenek előtt és fölött azok a porhanyó gömböczök birják teljes elismerésünket, melyeket senkisé is tud úgy elkészíteni mint a zsidó asszony, és semmiféle zsemlye morzsából nem csinálhatók. Ez zsidó specialitás s engedjék meg nekünk, hogy erre is büszké legyünk. Őseink azért mégis jóízűeket ettek az első macseszből, mert hiszen az a szabadság kenyere volt, s mint ilyen, mai nő unokáinknak minden ügyessége mellett is, a legfinomabb husvétitortával sem pótolható. Legyen tehát szabad nekünk, mivel a fűszerek közé csak a köny sója jutott, konyhai módon tenni izessé a száraz macseszt, s érzük be azzal, hogy utcáinkon nem tolong többé a földühitett tömeg, mely a husvét estején megölt keresztény gyermek véreért akar boszut állni. Ha szabadok nem vagyunk is, édes béke száll szívünkre, ha a kikelet meghozza nekünk peszach*****) derült napjait.

Az eszterhéj alatt a sugár föscke fészket javítgatja, a gólya merész ivekben uszik a határtalan aetherben; tán mindketten átröpültetek azon a nagy sivatagon, melyen elődeink vonultak egy szebb hazába? Ha közénk érkeznek e kedves madarak, a tavasz üde levegőjét szívjuk keblünkbe, az újra óbrédés édes sejtelve rezeg át a természetben és lelkünkön. A fecske meghozta, a lágy szellő magsugja, a verőfényben fürdő pacsirta hirdeti, a bilincseit vesztett folyó elzugja. Ki akarja azt tőlünk elvenni? Jövel ó szabadság, üdvözlégy peszach szent ünnepe!

Az apró házak közt nagy élet van.

*) edények kifórázása.

**) ünnep előesteje.

***) A husvétkor tilos eledelek és edények általános neve.

****) ünnepi, itt husvétit.

*****) husvét.

A hazatérő férfiak fenkölt hangulatban és új ruhában. Bärele, a kiporolás veszedelmét szerencsésen kerülve, boldogan hordja most a vadonat új „kadrupot“ szörnyen megczepekedik apja talesz-*) zacskójával, melybe ma a természetes husvétit machszor**) van gyúrve. Mindamellett időt lel le-lekapni új sipkáját a fejről, melynek bojtjában úgy elgyönyörködik, míg a fényes simlédert könyökével végig-végighuzza, hadd ragyogjon még jobban.

A konyhából étvágy-gerjesztő illat terjeng szét. Ugy ragyog minden mint a nap, a homályos ónedény is úgy sugárzik, mintha rokonságot tartana ama két ezüst gyertyatartóval, melyek a hét águ, felgyújtott lámpás alatt állnak.

Reb Jozsef***) átlépi a ház küszöbét. Felesége, leány-gyermekei eléje jönnek s úgy fogadják őt mint királyt. Király is ő ma, bár uralkodása a husvét daczára is pünkösdi királyság. Az asztalfőn ott a trónus. Lágy párnából lágy szeretettel megvetve. A ház ura leereszkedik őszinte méltósággal, ünnepi komolysággal.

A hófehér abroszon csak úgy csillog-villog minden. A macsesz le van terítve, a földi lét sanyaruságait jelképező torma, a könyek symboluma a sós víz, a petrezselyemnek tán reményt jelentő zöldje stb. takaros rendben egymás mellett.

Az ünnepi szertartás kezdődik, s a mély csendet megszakítva, csengő hangon zengi el reb Jozsef a beköszöntő imát. Ezután Bärele a „kronprinz“ elhadarja a manistanét****) s míg a család apró tagjai több-kevesebb vitézséggel gyürik le az „élet sanyaruságait“, a „reménységet“ s „könyeket“, s az egyiptomi népvándorlás százszor hallott részletein is épültek már a gömböczös leves várandóságában türelmetlenkedő ifju kedélyek: a kedves, párolgó tálat nagy valahára behozza Esztike, s az asztal kellős közepére teszi. A gólya tudja, hogyan történt, hogy a trónus vánkosai közül mégis kikapta az afikoment*****), pedig csak látni való volt, hogy mind-egyik kezével egy-egy fülébe fogózott a leveses tálnak.

Bärele mód nélkül fészkelődik s erősen bizonygatja, hogy ő szereti a husvétit gömböczöt s meg tudna enni belőle százat is. Édes anyja nem vonja kétségbe a fiú vágyait, de azért képességének százastökéjét hármassal látja jónak megjutalmazni.

Reb Jozsef megtölti az ezüst serleget, Esztike a kályha vállára teszi, és Illés próféta öreg létére is elég galáns próféta lesz, hogy ide fog betérni először, ahol ily kedves bogárszemű leányka kínálja meg őt.

Oka van annak, hogy miért kerül Illés próféta pohara a kályha vállára, és nem a pitvarba. Kellemetlen tévedés folytán tavál ilyenkor Pista kocsis véges eszével nem is fogván fel másképp a dolgot, mint hogy az ezüst serlegben neki vitték a bort: azt emberül kiürítette, megdicsérte hogy jó, s inge ujjával megtörölve szája szélét, szépen bevitte a nagy szobába a serleget s emberséggel hálálkodva oda tette a serleget az asztal sarkára.

Ma különben elég jutott ki Pista kocsisnak a szőlő nedvéből, s tán békét hagyott volna Illés poharának még akkor is, ha Esztike nem teszi oda a kályha vállára. De tán Esztikének magának is lehet-

*) templomi ruha.

**) imakönyv.

***) József ur.

****) husvétesti szertartáshoz tartozó kérdés

*****) egy darab hésvéti kenyér.

tek okai, hogy közvetlenül érintkezzék a jóssal. Az igaz, hogy az afikómen elcsenésének spártai virtusához oly jutalom van csatolva, mely édesebb a színméznél, szebb a legszebb ruhánál s jobb a jó napnál, a jomtofnál is. De mikor, mikor veszi ezt az édes bért?

Majd megmondja azt Íllés próféta, ki láttatlanban fogja azt megsugni Esztinek. Jósoljon is neki szépet, jót; vigyen örömet, boldogságot szívébe; vigyen örömet, békét reb Joszef házába, ki e perczen remegő kézzel, remegő hangon áldja sorra gyermekeit.

Ágai Adolf.

Gyöngyszemek a talmudból.

„... Adni fogok (mondja az Örökkévaló) füvet réteden barmaid számára, és ehétel és jóllakhatol...“ A szentírás ene szavai — mondja Rabbi Alila — arra is tanítanak, hogy nem szabad asztalhoz ülnöd, míg barmaidat el nem láttad. Lakoma mellett, bor közt mily könnyen megfejtkezhetel leghűségesebb szolgálóidról, olyanokról, melyek még panaszt sem emelhetnek ellened.

*

Állatok kinzása, a bűnök legsúlyosabbika. (A „saktolás“ institúciója leginkább eme tanban kifejezett vezérelven alapszik. Ha már meg kell ölni az állatot, történjek legalább gyorsan és minnél kevesebb kinzással. A „sakter“ a dinim (paragrafusok) százaiból és hosszú gyakorlatból megtanulja, hogy ha a kés élén a legeslegesekebb csorba (pegima) van, azzal az állatot megvágni nem szabad; a saktolásnak a rendkívüli éles kés egyetlenegy hatalmas gyors vágásával kell megtörténnie stb. Ugyanannyi vigyázattal és ügyességgel kell a sakternek eljárnia az apró marha vágásánál is, és a ki valaha csak egyszer látta is a kontárkodó szakácsnét életlen késével, mint kinozza a vergődő szárnyast, vagy aki bizonyos mészárszékeken a barmok iszonyatos agyonütését, leszurását csak egyszer szemlélte, az nem tagadhatja, hogy e háromezer éves tan a humanitás és az ethika oly magaslatán áll, a minőre az ujkorok közül még sok nem emelkedett.

*

A megváltó majd csak akkor jön el, ha a dölyfösök és kevélyek kihálnak az emberek közül. (A dölyf és kevélység megsemmisülése az emberek teljes egyenlőségét jelenti, ennek teljesülése pedig egyenlő az emberiség teljes megváltásával).

*

Ha nem vagy képes a kérést teljesíteni, legyen bátorságod ezt azonnal kijelenteni.

*

Ha utban vagy, tarisznyádból soh' se hiányozzék a kenyér.

*

Miért itéled el a leányt, hisz az anyja sem volt jobb! (A magyar közmondásra emlékeztet: nézd meg az anyját és vedd el a lányát).

*

Rabbi Jehosúa Jeruzsalem utcáján egy kis leánnyal találkozott, ki tállal fedett ételeket vitt. „Mit viszesz, kis lányom?“ kérdező a rabbi. „Ha anyám akarta volna — válaszolá a kis leány — hogy tudja mit viszek, akkor a fazékat nem takarta volna be.“ A tudós megszégyenítve elsompolygott.

*

„... Magyarázatokat mondasz a siralmakra (Jeremias siralmaira) — én siralmakat mondhatnék magyarázataidra.“

*

Jó barátod szerencsétlenül járt: meg fogod ezt tudni ő tőle magától. Jó barátod meggazdagott: hiába vársz, hogy erről értesítsen.

*

Hirkánosz király (a Makabeusok házából, kinek uralkodása alatt megkezdődtek a zsidók közt a pártvillongások) halálos ágyán így szólt nejéhez, Alexandrához: „Ne félj sem a pérusimtól (jámborok) sem a czádokok (haladók) pártjától, de igenis rettegj a czébutimtól (festettek); tetteik olyanok mint a Zimrié, de tiszteletet igényelnek, mint ha Pinkászok volnának.“ (Zimri, Szolu fia, a szentírás szerint (Pantateuch 4. könyve) a nép szemei előtt megbecstelenítette Kozbit, Czur leányát, Pinchas, Aron unokája mindkettőt törével keresztül döfte.)

*

Máséra vetetted szemeidet: a mit óhajtsz. el nem éred, a mid van, elveszited.

*

Mindent akarsz? — semmit sem érsz el.

*

Korsó a kutramegy, de mit keres ott a cserép? — (A vak és vénségtől megtört Rav Sésesz a többi néppel szintén kivonult a király elibe, mire Rav Banui ezt a megjegyzést tette).

Talmudista.

Zsidó-magyar közmívelődési egylet.

— Vidéki hang. —

Az első lépés megtörtént. A budapesti egyetem zsidópolgárainak nagy része felvetette a javaslatot a zsidó-magyar közmívelődési egyletnek általánossá való tételére s azon tekintélyes férfiak, kiké az eszme s kik az ifjuság mögött állanak: örömmel szemléllhetik, hogy a jövő oszlopai a vallás- és hazaszeretet oltárára egyaránt áldozni mindig készek.

A felvetett eszmének már most, — mint az e becses lapokban már el volt mondva, — terjednie kell az egész országban; mind szélesebb és nagyobb hullámokat kell vernie, hogy a zsidó-magyar kulturegylet, — amint az tervezve van — országos legyen.

Helyesnek tartom e lapok t. szerkesztőjének azon véleményét is, hogy a vidéki mozgalmat is az ifjuságnak kell megkezdenie. S bárha ez azon körülmény miatt, hogy a vidéki ifjuság nem játszik oly elsőrendű és tekintélyes szerepet, minőt a fővárosi, kissé nehéz feladat: mindazonáltal biztosan hiszem, hogy a vidéken is akadni fognak lelkés ifjak, kik igyekezni fognak a fővárosiak példájára a zsidó-magyar kulturegylet célját eszméjét s hasznát bemutatni s számára híveket szerzeni. Szerény véleményem szerint azonban a vidéken csak is akkor lehet-e mozgalmakat megindítani, ha a fővárosban alakult bizottság e részben intézkedni fog. Ha az egylet programját a tagsági feltételekkel együtt közli a vidéken azokkal, kiket illetékeseknek tart a czél keresztülvitelére.

A vidéki jogakadémiák ifjuságára e tekintetben támaszkodni azonban, még nem egészen biztos dolog. Tudvalevőleg a vidéki jogakadémiákon a zsidó ifjak oly kevés számmal vannak, hogyha minden akadémiát összeveszünk is, alig hiszem, hogy 100—150 ifjunál — és ez már a legmagasabb szám — többre akadhatnánk. Igaz, hogy 100—150 ifju sokat tehet, de ezek működését is, ha ugyan lehetne minden zsidó ifjura számi-

tani, meglehetősen gyengitené azon körülmény, hogy egy-egy helyen kevesen vannak.

E körülmény, bármily kisszerűnek lássék is, igaz, s én — erre való tekintettel — e miatt, nem is hiszem, hogy a vidéki mozgalmat a jogakadémiai ifjak képesek lesznek megindítani.

Távol legyen tőlem, hogy evvel a jogakadémiák zsidó-ifjúságát, melynek kebelébe tartozni nekem is szerencsém van, nem tartanám alkalmasnak és képesnek a zsidó-magyar kulturegylet propagandájának eszközésére. Sőt, kimondom, hogy igen is alkalmasak erre, de csak úgy, ha mellettük tekintélyes, idősb férfiak is vannak.

A hitközségek kebelében, lelkészek, tanítók, jegyzők, ügyvédek, orvosok, tanárok stb. alakíthatnák meg az ily vidéki bizottságokat, melyekben a zsidóifjaknak, mint egyes tagoknak, jó hasznukat lehetne venni.

Ily módon, azt hiszem, a felvetett eszme fogantatása a vidéken is oly sikerekre fog vezetni, melyek összeségéből a végleg megalakítandó egyesület friss erővel kezdheti meg áldásdus működését.

Bár ezt mielőbb is kezdené meg!

Nagyvárad jogász.

Hazai hírek.

Ágai Adolftól, a legjobb magyar tárczirótól és humoristától — aki dicséretre éppen nem szorul — mai számunkban »A husvét« című tárczaközleménnyel kezdünk meg egy cikksorozatot, mely bár 25 évvel ezelőtt a Magyar Izraelitában napvilágot látott, pezsgő humorából, szikrázó szellemességéből, találó vonásaiból s érdekességéből annál kevésbé veszíthetett, mert hírneves szerzőjük újabb revisió után bocsájtja csak rendelkezésünkre s általunk k. olvasóink gyönyörködtetésére.

— **Horn Ede utca.** Vágújhelyről értesítenek bennünket, hogy egy, a napokban megtartott községi képviselőtestületi gyűlésen Sonnenfeld Bernát dr. képviselőtestületi tag ajánlatára — melyet szép beszéddel indokolt — elhatározták, hogy Horn Edéról, kit hazánk történetében fényes hely illet meg — mint Vágújhely olyan fiáról — kire méltán büszkék lehetnek, egy utcát neveznek el.

— **A nagyvárad** »Chevra-Kadischa« (izr. szentegylet), — mint lapunknak írják, — f. hó 13-án tartotta ünnepélyes záró közgyűlését. Az igen látogatott gyűlésen először az elnöki, pénztárosi és orvosi jelentéseket olvasták fel; azután id. Ullmann Izidor elnöklete alatt szavazatszedő bizottságot alakítottak s megejtették a tisztújítást, melynek eredménye a következő: Elnökké (az elhalt Löw Salamon helyére) egyhangúlag és általános lelkesedés közepette Löble Henrik, köztiszteletben álló szeszgyárost választották. Alelnök: Aufrecht Mór; gondnokok Schwarcz Antal és Szégnér Jakab kereskedők

lettek. A választmány megalakulása után egy három tagu küldöttség elhívta az új elnököt, kit belépésekor frenetikus éljenzés fogadott s ki azután rövid, de magvas és igen szépen sikerült beköszöntő beszédet tartott. A beszéd, melyben az új elnök a reá háramló fontos kötelességek teljesítését ígérte s különösen hangsúlyozta, hogy a béke és egyetértés szellemét iparkodik a vezetése alatt álló egyletben fentartani, nagy hatást és tetszést aratott. A gyűlés evvel véget ért. Másnap a választmány először Löwenstein Jakab, eddigi alelnöknél tiszteltgett, kit az egylet most tiszteletbeli elnökké választott meg. Azután Löble Dávid lakására mentek, hol Aufrecht Mór, alelnök üdvözlé meleg szavakban az új elnököt. Kiben az egylet további virágzásának biztos támaszát látják. Löble, elnök szintén igen szép szavakban válaszolt, még egyszer ígérvén, hogy az egylet érdekében tehetségéhez képest mindent meg fog tenni. Azután asztalához hívta meg a küldöttség tagjait, kik a vendégszerető háziúr és kedves háziasszony körében kedélyesen mulatoztak.

— **Adonyban** az izr. hitközség st. qu. alapján szervezkedett, s alapszabályait jóváhagyás végett fel is terjesztette a ministeriumhoz. Elnöke: Schwarcz Sándor; pénztárnoka: Schlesinger Ignác; iskolaszéki elnöke: Selényi Adolf dr.; gondnoka: Müller Mór; ellenőrje: Schreiber Ignác; jegyzője: Aldori Bernát, ki e tisztet már 3 év óta tölti be. A választmány 12 tagból áll.

— **Pécsről** írja levelezőnk: Az izr. nőegylet ápr. hó 24-én tartotta meg rendes évi közgyűlését egy díszes hölgykoszoru s több vendég jelenlétében, Schulhof Róza, köztiszteletben álló orvosunk dr. Schulhof Adolf ur érdemes neje, elnöki minőségénél fogva kitűnően sikerült beszédben üdvözölte a megjelent egyleti tagokat, élénk színekkel ecsetelte az ép oly nagy, mint nemes feladatot, amelyet a nőegyletnek teljesítenie kell és örömmel konstataulta, hogy tehetségéhez képest a nemeslelkű s buzgó tagoknak közreműködése mellett az igényeknek a lefolyt évben eleget is tett. Miután még a tevékeny pénztárnoknak, Grünhut dr. ügyvéd urnak s a buzgó titkárnak, dr. Kaufer Jenő urnak önzetlen fáradozásaiért meleg köszönetet mondott, a lefolyt évről szóló zárszámadást olvasták fel, melyből a következő adatokat van szerencsém közleni: A pécsi izr. nőegyletnek 225 tagja van. Az 1886. év kiadásai: redes havi segélyezésekben 767 frt 60 kr., rendkívüli segélyezések címén 241 frt, tüzelőfa kiosztásra 165 frt 62 kr., kiosztás peszach ünnep alkalmából 68 frt 34 kr., gyógyszerári számlák 36 frt 96 kr., egyleti alap növelésére 100 frt., házasulandók segélyezésére 210 frt. Özv. L . . . nak 99 frt 30 krt. Összesen 1751 frt 51 kr. Az egylet vagyona 7394 frt 60 kr. — A közgyűlés közhelyesléssel vette tudomásul a felolvasott részletes számadást s a választmánynak köszönete kifejezése mellett megadta a felmentvényt.

— **Esküvő.** Czeplédről írják, hogy Várad Dávid közbecsülésben álló hitk. tag fia Lipót Bleyer Ignác hitk. elnök kedves lányát, Juliát ápril 24-én vezette oltárhoz. A templom keresztény és zsidó közönséggel zsufolásig megtelt. Ez alkalommal a papi teendőket Feldmann József dr. a budapesti rabbiképző végzett növendéke teljesítette, s valóban elismerést vívott ki a vallásosság és hazafiságot hangoztató külső és belső szépségekben gazdag beszédjével.

— **A nagy-kanizsai nőegylet**, melynek buzgó elnöknője Gelsei Guttmann Henrik leánya Vidor Samuné, Hirsch báróhoz, ki csak nemrég adományozott az egyletnek 1000 frtot, egyetlen fia halála alkalmából szép részvétiratot intézett, melyet S o m o g y i Henrik, az ottani izr. hitközség érdemes titkára szerkesztett.

— **Nemes adomány.** A Popper-Castrone-féle házasság, melyről lapunkban is többször megemlékeztünk, ugyancsak nagy port vert fel annak idején. Most egy nemes tett teszi még érdekesebbé a fiatal házaspárt s ez az, hogy a nagy-bitsei zsidótemplom minden tekercses szentírását aranynyal gyönyörűen kihimzett köpenykével látták el, melyeknek szemetgyönyörködtető himzéseit magának a marquisnak szép kezei ügyességét dicsérik. Együttal megemlítjük azt is, hogy a fiatal házaspár nagyon vallásos, az ünnepek és a szombat szertartásait pontosan betartja.

— **Az egri izr.** „Maskie el dol» betegsegélyző egylet» előjárósága a mult héten a hitközségi iskola átalakított helyiségében felolvasással és szavallattal egybekötött hangversenyt rendezett, mely minden tekintetben fényesen sikerült. A műsor igen ügyesen volt összeállítva, s az ottlevőknek igazi műélvezetet nyújtott. Bergl Kanitz Berta, Rottschild Arminné, Greiner Arnoldné urhölgyek, a kedves kis Bauer Boriska kisasszony (dr. Bauer Soma derék orvosunk leánya) kitűnő zongorajátékuk, továbbá dr. Schwarcz Dávid szellemes felolvasása és Barna Ödön a budapesti zenekedvelők egyletének növendéke cello játéka s az egri ifj. olvasóköri dalárdája, mely ez alkalommal énekelt először, töltötték ki a hangverseny egyes számait. A hangversenyt táncz követte.

— **Flesch Armin dr.**, rabbijelölt, ki a pesti rabbi-képzőből került ki, april 16-án szülővárosában, Zentán, a felvilágosodás. haza és felebaráti szeretetet tárgyaló olyan kitűnő beszédet tartott, mely városszerte feltűnést keltett.

— **Dr. Flugh Miksa**, honvéd ezredorvos ápr. 24-én vezette oltárhoz Kállai Jennit, Krassó-Szörény-megye főorvosának kedves és művelt leányát. Az esketés körüli szertartásokat Löwy Mór dr. temesvári rabbi végezte igen fényes s a megye színe-javából álló vendégkoszoru előtt.

Egy antiszemita fegyver. A Muraközből a napokban egy félkaputos ember ment be Nagy-Kanizsára s igen nagy érdeklődéssel kereste a telekkönyvi hivatalt. Megkérdezték, hogy: urambátyám mi járatban van? — Hát én csak a jussomot keresem! — No azt ugy is tudjuk — mondá a telekkönyvvezető — de hát melyiket? — Hát, tetszik tudni, kérem alássan, itt jártak nálunk az urak, akik azt mondták, hogy a zsidó kézre került keresztény birtokok, ha eladójuknak valamely ivadéka ki tudja mutatni, hogy egyik elődje volt, újra reánk szálnak — ha segítjük az urakat a zsidók ellen. Mondok: már csak megnézem, s ha igaz, hát biz én — beállok az urak glédájába. — Magát bácsikám — volt a telekkönyvvezető válasza — magát ugyancsak lóvá tették az urak!

Külföldi hírek.

— **Az Alliance Israelita Universelle** központi bizottsága tagjainak harmadrészét új választás alá bocsájtotta (a központ 66 tagból áll, minden három évben a tagok harmadrészét újból megválasztják.) Szavazat beadatott 3145, megválasztatott Párizsban 19 tag: Erlanger Mihály, Goldschmidt H. S., Halphen Edmond, Hirsch Maurice báró, Kann E. S., Kohn Eduard, Mayer Gaston, Oppert Jules, Reinach Salamon, Rosenfeld Jules és Saint-Paul Victor. Megválasztattak továbbá: Hatvani Deutsch Bernát (3144 szavazattal) Budapesten, Cammondo Abraham gróf Konstantinápolyban, Bielfeld J. M. Mannheimban, Perles dr. rabbi Münchenben, Luria Benjamin Hamburgban, Feilchenfeld dr. rabbi Posenben, Frank dr. rabbi Kölnben, Dreyfus-Neumann S. Baselban, L. de Hartogh Amsterdamban, Eude Lolli, főrabbi Paduában és Maroni, főrabbi Florenzben.

— **A csernovitzi alpolgármester**, Atlas Henrik dr., ki hitsorsosunk, elhunyt, temetése nagy tisztelettel ment végbe. A holttemet, Igel dr. országos főrabbi, Rosenbeck főkantor, a családtagok, a városi képviselő testület, élén Kochanowsky polgármesterrel, az államhivatalnokok Pino br.-val, a katonatisztek Srofft tábornagygyal, számos egylet, a városi és önk. tűzoltók, diszrendőrség, a 41. gyalogezred két százada, követte. A menet a városház előtt megállván, Kochanowsky szép beszédben méltatta, s azután a zsidó templom bejárója előtt Igel dr. bucsuziatta el kitűnő gyászbeszédében a megboldogultat. Végre a gyászmenet a temetőbe ért, hol Igel dr. imája után a jelen voltak könnyezése közt adták át felekezetünk e díszét az anyaföldnek.

— **Jubileum.** A bécsi Allgemeines Krankenhausban dr. Politzer Abrahám tanár klinikája a napokban szép ünnepélynek volt színhelye. Ugyanis számos orvosi kapacitás gyűlt össze, hogy a derék tanárt és nagy tudóst 25 éves jubileuma alkalmából üdvözöljék, ez összejövetel méltán beillett volna a fülorvosok internationalis gyűlésének is. Ott voltak többek közt Politzer, Urbantschich, Bing tanárok Bécsből, Böke tanár és dr. Politzer Budapestről. Delstanche Brüsselből, Rohrer Zürichből, Hedinger Stuttgartból, Gradenigo Paduából stb. Rohrer tanár szép beszédben méltatá a jubiláns érdemeit, miket a fülgyógyászat terén szerzett; utalt arra, hogy már több, mint 3000 tanulója praktizálja a fülgyógyászatot mesterének dicsőségére s az emberiség hasznára. Ezután barátai a jubilánsnak olajban festett gyönyörű képét nyújtották át, mit a jubiláns meghatottan köszönt meg. Dr. Politzer magyar születésű s rokonai közül többen laknak Budapesten.

— **A teljesítetlen szokás.** Nagy Gergely pápa még a 6-ik században tette le egy Rómában mai napig is divó szokás alapját, melynek értelmében nagyszombat napján minden évben megkeresztelt egy zsidó családot vagy annak híján egy-egy zsidót, vagy zsidónőt — annak kimutatására, hogy a keresztény vallás még mindég hódít a zsidók között, A keresztelést Róma aristokrátiája előtt rendesen a cardinal-vicarius végzi s utána a megkereszteltet vagy megkereszteltet még a keresztelő fehér köpenyben bemutatja a pápának, ki új hiveit vagy hívét gazdag

ajándékokkal szokta kitüntetni, amiben az arisztokratia is követi példáját s valósággal megünnepli az ujdonsült hitehagyottakat vagy hitehagyottat. Ilyen kitérő zsidó család azonban már évek óta nem akadt, a Vatikánban tehát megelégedtek egyesekkel is; talaly csak egy hülye kézműves asszony tért ki, az idén azonban már az sem akadt! A cardinal-vicariusnak az idén tehát meg kellett elégednie avval, hogy két keresztény fiut tett újra hívévé a megváltónak.

— **Érdekesen nyilatkozott** a Florenczben megjelenő intransigens katolikusok organuma a *Giorno* a Böckel világboldogító ígérete alkalmából: „Már gyakran foglalkoztunk — írja a „*Giorno*“ — a németországi zsidókérdéssel. A reichstagba egy Böckel nevű képviselő került, aki ünnepélyesen megfogadta, hogy ezt a gordiusi csomót meg fogja oldani. Fogadását azonban nem lehet beszámítás alá venni, mert az antiszemita valamennyi árnyalata mint bolondot, anarchistát, egy hirhedt uzsorás méltó fiát és egyéb jeles tulajdonságok birtokosát is, megtagadja őt. Maga a túlkonzervatív „*Kreuzzeitung*“, a zsidóknak ez a halálos ellensége leálczázta királygyűletét, hazugságait — és kimutatta, hogy ezek miatt egy akademia kebeléből is kilökték már. Jelen esetben a német antiszemita új nyakateketségével van dolgunk. Ezek az urak épen nem értenek hozzá, miként kell megválogatni a valódi embereket. Emiatt aztán minden komoly ember, ki az antiszemizmust komolyan veszi, jótkaczagrajtok. Furcsa, hogy az antiszemita vezeték sohasem becsületes és lelkiismeretes emberek. Mindig csak spekulánsok, a kik mint a féreg élőködnek elvtársaik nyakán. Egy darabig rendesen nagy széjjel vannak, hogy aztán a fegyházban vagy a bolondok között véggezzék pályájukat. Ha lapokat alapítanak, rendesen valami filkót, vagy dib-dáb embert állítanak élére. A zsidóknak ilyen viszonyok között könnyű dolog az egész párt kompromitálása. Az antiszemita vezeték eladósága megmár épen példaszószerevé vált. A „*Germania*“ exszerkesztőjét pl. *Cremér* urnak eladtak 10000 márkáért és ha a milliomos *Bleichroeder* 100000 márkát akarna csak kidobni, az egész antiszemita majomszinházat megvehetné. Mi is a zsidóság ellen dolgozunk, de szégyelnők magunkat, ha ehhez a fajtához számítanának bennünket. Ez a faj rosszabb, mint a *Judaismus*.“ — Ha már maguk az antiszemita is ilyen szépen kapkodják le egymás arczáról a bőrt: valóban a zsidóknak megkönnyítik a munkát az antiszemizmus ellen! Pedig ilyen állapotokra nálunk is rá lehet ám akadni — keresés nélkül.

— **Az Anglo-Jewish-Association** titkára, *Löwy A.* ur a napokban *Malkom Khánnal Perzsia* londoni követével értekezett a *Tiflis, Salivár* és *Eriván* ből kiutasított zsidók érdekében. *Malkom Khán* megígérte közreműködését s rögtön távirati uton kérte kormányát a *tiflisi perzsa konzult* odautasítani, miszerint iparkodják az orosz hatóságokat kiutasító rendszabályaik visszavonására birni, a mennyiben ezek perzsa zsidót is illetnének.

— **A bécsi községtanács** egyik közelebbi gyűlésén hosszabb vita után 9 szótöbbséggel elejtette *Sarf középiskolai tanár* megválasztását. A tanár ur tudvalevőleg egy fiók *Istóczi*.

— **Pattai elítélve.** Olvasóink bizonyára emlékszenek még a parlamenti botrányra, melynek inscenirozójai *Pattai Róbert* volt. A botrány utójátéka a héten folyt le a bécsi törvényszék előtt s *Wrabetz Károly* panaszára, mely szerint az őt nyilt ülésen „zsidó módon gondolkodónak“ nevezte, *Pattai* midőn e szavai felvilágosítására kérte fel. az *Wrabetz* „olyan aljas és alávaló embernek“ nevezte, kivel ha „az ember érintkezik, beszennyezi magát.“ *Pattait* 50 frt pénzbírságban, be nem hajthatóság esetén pedig 10 napi fogházban marasztalták el — a becsületsértés vétke miatt. A jeles antiszemita tán máskor majd meggondolja, mit mondjon.

— **Több adoma** forog közszájon *Korfu* nemrég elhunyt főrabbiáról *Levi Józsefről*, melyek mind az egész Görögországban épugy, mint a zsidóságnál nagy tiszteletet kivivott férflu nemeslelkűségéről tesznek tanuságot. Így midőn *Levi* holtan feküdt már, egy keresztény ember kért engedélyt, hogy a halott kezét utoljára megcsókolhassa. Szivesen megengedték neki s midőn kérdezték miért nála ez a nagy tisztelet? azt felelte, hogy néhány héttel előbb elhunyt legkedvesebb leányának temetési költségeit sehogysem tudta összeteremteni, végre szorultságában a főrabbihoz fordult, ki neki olyan összeget ajándékozott, melyből kedves leányát igen szépen temettethette el...

Az inkuiziczió karmai közt.

— Történeti elbeszélés.

(5. folyt.)

Néhány perczig ültek így, mialatt *Torquemada* szigoru tekintettel lapozgatott át néhány ügyiratot. Végre megrázta magát, torkát köszörülte, gyilkos tekintetét odaszegezte *Abarbanel* arczába és intett neki, hogy közeledjék hozzá.

Abarbanel, parancsának engedelmeskedve, feleje tartott s tiszta, csengő hangon adta meg a feltett kérdésekre neve, születése, illetőségéről szóló feleleteit.

Torquemada erre rövid pihenőt tartott, mialatt a jegyző *Abarbanel* feleleteit vetette papírra, aztán még szigorubb arczot öltött s az evangeliomot nyujtotta oda *Abarbanel*nek.

— Fogadd meg erre a szent könyvre, hogy minden akadékoskodás nélkül fogsz megfelelni felteendő kérdéseimre.

Abarbanel a könyvre tette kezét s szép bariton hangja végig csendült a teremben:

— E szent könyvre esküszöm, itt szinetek előtt fogadom meg, hogy azért a vallásért, melyet szüleim megtanítottak szeretni s mely véremmé vált, a legnagyobb szenvedéseknek, az elképzelhető legnagyobb kinnak készséggel vetem alá magamat és határozott szándékom ezért a vallásért még lelkemet is örömmel lehelni ki!...

— *Mennyei Atyám!* Minő becstelen szavakkal teszi előttem fényesebbé a Te nevedet ez a nyomo-

rult! szólt Torquemada, mérgében s összekulcsolt kezeit, meg szeméit ég felé emelte. Aztán boszusan kapott a szeges kötélhez; — Eh, ez a felelet fölöslegessé tesz minden további eljárást; de a külsőségekre mégis csak jó lesz ügyelni! — Te nyomorult, te istentagadó, szólj, miféle büntény miatt kerültél szemeim elé!!

— Büntény miatt? Én? A mit tettem nem bűn.

— Majd azt én mondom meg! A tagadás mit sem használ! Tudd meg, a szent törvényszék nem sóvárg párolgó vér után; a szent törvényszéknek legforróbb vágya enyhíteni a bűnös lelkek kinjait. Ám ha a bűnös konokul tagad; ha nem vágy a túlvilág gyönyöreire: kötelességet teljesít, a legenyhébb eszközöket alkalmazza, hogy az eltévedtet megtérítse.

— Oh, van szerencsém ismerni ezen enyhe eszközöket!

— Felelj, mit csináltál azon virradat előtti éjjel, melyen elfogtak?

— Imádkoztam; őseim istenéhez tért meg a lelkem.

— Egyedül voltál?

— Nem én! Vagy 70 hitsorsosommal tartottam!

— És ezek a tisztelt urak is veled tartottak mikor elfogtak?

— Megelőztek; ők hamarabb eljutottak egy olyan hazába, hol az inquisitoroknak nincs mit keresniök.

— Tán, ha szépen kérlek, megmondod: hol van ez a haza?

— Kérés nélkül is megmondom: a hol üdvözülni szokás!

— Ejnye, te nem is vagy arczátlan! — Nos, ugyan kérlek, mondd meg már azt is: milyen módon jutottak oda?

— Szívesen! Előbb megtértek a zsidók istenéhez, aztán egy feneketlen sziklahasdékban vetették meg közös nyughelyüket.

— Hát te mért nem tértél Ábrahám kebelébe?

— Kellett, hogy hirmondó is maradjon közülünk, ki a nemes inquisitoroknak beszámoljon e széptényről, hogy azok végre beismerhessék: milyen haszonnal jár az erőszakos térítés s hogy beigazoljam, miszerint a zsidó vallásáért nem csak halni képes, hanem meg is tud érte szenvedni; hogy nincs kin, nincs gyötrelm, nincs kegyetlenség, melyet érte nem gőzözne elviselni!

— Hát mi erőszakkal térítettünk meg titeket? Tán tréfáló kedvedben vagy, vagy mi?! Nem nyujtottunk módot, hogy megmaradhassatok hitetekben? Nos, mért nem vándoroltatok ki? — No de persze itt könnyebben megélhettek?

— Istent, vagy a hazát megtagadni...! szólt Abarbanel s nehéz sóhaj szakadt fel melléből.

— Mit sóhajtozol? Meg se merj püsszeni! A kihallgatásnak végére jártunk s veled boldogulni

nem lehet! — Mennyei atyám, engedd, hogy megkísértsek még egy módot. Hozzád fordulok, oh szent lélek, világosítsd meg e megtévelyedett elméjét és lágyítsd meg e megátalkodott szívét!

Torquemada térdre borult, összekulcsolt kezeit szivére tette s lassan nagy áhitattal mondott el egy imát. Azután megint helyére ült s Abarbanelhez fordult:

— Nem bánod még hogy újra őseid vallásának hívévé szegődtél, nem könnyit-e sziveden a megtérés, a magadba szállás? Nem nyomja-e lelked ez a mostani merész beszéded, melylyel engem csaknem kiforgattál jóindulatomból?

— Örülök, hogy legkevésbé sem!

A főinquisitor nagyot lélezett s pár pillanat múlva újra szólt:

— Tehát te megmaradsz az istentagadásban?

— Nem, csak a vallásomban!

Torquemada szomoruan rázta fejét s csengetett.

Egy óriási tetőtől talpig vörösbe öltözött férfi könnyedén lépett a terembe.

(Folytatása következik.)

H I R D E T É S E K.

A magyar országos központi takarékpénztár igazgatósága,

ápril hó 24-én tartott rendkívüli közgyűlésének határozata folytán közzéteszi, hogy a társaság részvénytőkéje 300,000 forinttal, tartaléktőkéi 125,000 forinttal szaporíttatnak a következő módoszatok mellett;

1) Kibocsátatik ezer darab új 300 forintos részvény.

2) A részvényesek az új részvényekre elővételi joggal bírnak és pedig minden egyes régi részvény után $\frac{1}{5}$ részvényre.

3) Minden egyes új részvényért a részvénytőkére 300 frt, ennek 1887-ik január 1-től járó 5% kamata és a különféle tartalékalapok javára 125 forint fizetendő.

4) Az új részvények a régiekkel mindenben egyenlők, a f. év jövedelmében is részesülnek és az 1888-iki május 1-től járó részvényekkel vannak ellátva.

5) Részvényesek, kik ötnél kevesebb részvénybirtokában vannak, ha az elővételi jogot gyakorolják, részvényutalványokat kapnak, melyek önként egy részvényre becseréltetnek. Ezek alapján felhívjuk azon részvényeseket, kik az elővétel jogát gyakorolni kívánják, hogy **folyó év május hó 5-ike és 21-ike közt** részvényeiket az intézet pénztárának (bécsi-utcza 4. sz.) lebélyegzés végett mutassák be és az új részvényekre a befizetést eszközöljék, minthogy az e határidőben át nem vett részvények tőzsdeszerűen értékesíttetnek s így azokra az elővételi jog utólagosan nem gyakorolható.

Budapest, 1887. ápril hó 26-án.

Az igazgatóság.

Tokaj-Hegyaljai bor-raktár.

T. cz.

Van szerencsém a t. cz. közönség becses tudomására hozni, miszerint Tállyán számos évek óta fennálló bor-kereskedésemnek fiók-üzletét mai napon helyben

Károly-körút 7. sz. a.

STERN LIPÓT

czég alatt megnyitottam. Hivatkozva azon bizalomra és hírnévre, melyek évek hosszú során, a legtekintélyesebb belföldi, valamint külföldi czégekkel való összeköttetésem folytán magamnak kivívtam, azon reménynek adok kifejezést, hogy a t. cz. közönség, *Hegyaljai boraim valódi és hamisítatlan minőségéről* magának meggyőződést szerezvén, becses és minél számos megrendeléseivel szerencsételtetni fog.

A helybeli raktáromban való elárúítás lepecsételt literes palaczkokban történik és pedig: Hegyaljai számodai 30 krtól 60 krig, továbbá régi zamatos, valamint édes Tokaji aszu-borok, félliteres Tokaji üvegekben lepecsételve 50 krtól 2 forintig.

Mindezen borok eredeti hordókban hektoliterként 30 forinttól 400 forintig is kaphatók. — Épügy ezen borok is megrendelhetők.

Budapest, 1887. április 20.

Kiváló tisztelettel

Stern Lipót, Károly-körút 7.

Brünni kelméket

elegans

nyári öltözetre

3-10 méteres szelvényekben, minden szelvény 4 bécsi róf.

frt 4.80 igen finom
frt 7.— legfinomabb
frt 10.50 legegység.

valódi gyapjuból, valamint kamgarn és felsőkabát kelméket, ugyszintén utazó-plaidokat drbját 4 és 6 frtért szállit az ő szeg utánvétele mellett a szilárd és jóhírűnek ismert posztógyári raktár

SIEGEL-IMHOF

Brünnben, Ferdinandgasse Nr. 34.

Magyarázat. Minden szelvény 3-10 mtr. hosszú és 136 cm. széles, s így teljesen elegendő egy tökéletes férfi-öltözetre.

A fönnebbi czég ismeretes szilárdsága és jelentékeny munkaképessége kezeskedik arról, hogy csak a legjobb áru, pontosan a választott minta szerint, szállittatik. — Miután most igen sok szédelgő czég „brünni áruk“ köpenye alatt garázdálkodik, ezek ellenében a fönnebbi czég mintákat küld ingyen és bérmentve.

Előkelő orvosi tekintélyek u. m.:

dr. Korányi tanár leír. tanácsos, dr. Kéz-
márcsly tr.,
dr. Kéti, dr. Schwimmer tanár, dr. Stiller
tanár,
dr. Reinitz, dr. Herman S. főorvos stb.
Budapesten;
dr. Braun tanár udvari tanácsos,
dr. Rokitsansky tanár, kormányta-
nácsos dr. Switzler tanár, dr. Oser
tanár, dr. Winternitz tanár, dr.
Herz egyetemi tr., dr. Rott tr.,
dr. Mareczeller, Eulenthal
dr. Kautz, dr. Gold udvari
orvos, dr. Batsy a bécsi
orvosi collegium tükára
stb. stb. Bécsben; itélete
folytán

KORONA-FORRÁS
(HYGIEA-SPRUDEL)
Legjelesebb, legtisztább egvényes savanyúvíz.

Hygiea-Sprudel

nemcsak a legkitű-
nőbb, legkellemesebb
izü és legegészségesebb
ital, hanem egyszersmind
az emésztési, lélegzési és
vizeleti szervezeten bajában
elsőrendü gyógyvíz.

Főraktár:

Kapható ÉDESKÜTY L. udv. szállitónál,
továbbá minden füszerkereskedés és vendéglőben.

MAUTNER ADOLF-nál, BUDAPEST,
Arany János-u. 36.

A legjobb óvszer a cholera ellen.

LANDESMANN LIPÓT

fiu-nevelő-intézete

SZABADKÁN (Bácska.)

Lelkiismeretes oktatás a kereskedőnek és gazdasz-
nak szükséges legfőbb előismeretekben. Előkészítés
az egyéves önkéntességre jogosító vizsga letételére.
Benlakás a leghiresebb neveldek mintájára. Val-
lás-erkölcsi nevelés.

Gondos felügyelet. Mérsékelt árak.

Gyenge testalkatu vagy nehéz felfogásu 6-16 éves fiuk
számára kiválóan ajánlható.

Beléphetni jelenleg is — Értesítő ingyen.

Szombaton és ünnepnapokon előadás nem tartatik.

Palaczk-sör

kizárólagos főraktára (a főhercegi magyaróvári)

sörfőzőháznak

Lobmayer János Ferencz és társánál

Budapest, IV., Károly-körút 18.

Árjegyzékkel bérmentve szolgálunk. — Nagyobb vételnél jelen-
tékeny árengedmény.